

ศิลปศึกษาท่ามกลางกระแสรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ART EDUCATION IN THE AGE OF THE 21st CENTURY SKILLS

สืบศักดิ์ สิริมงคลกาล

SUEBSAK SIRIMONGKOLGAL

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการปรับตัวของวงวิชาการศิลปศึกษา ท่ามกลางกระแสรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนางานการศึกษาในทุกแขนงทั่วโลกตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยปัจจุบันวงวิชาการศิลปศึกษาในประเทศไทยมีการปรับตัวและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แต่กระบวนการปรับตัวและพัฒนาดังกล่าวยังเป็นไปภายใต้กรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 รวมถึงระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. และ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนภายใต้กรอบมาตรฐานเหล่านี้เต็มไปด้วยระเบียบข้อบังคับมากมาย การเรียนการสอนศิลปศึกษาจึงขาดความหลากหลายเชิงวิชาการ ไม่สามารถบูรณาการตามแนวคิดการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอกระบวนการพัฒนาครุศิลปศึกษาด้วยรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ในช่วงท้ายของบทความ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

คำสำคัญ : ศิลปศึกษา, รูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The aim of this article is to present the process of adapting 21st century skills to art education. Such skills play an important role in developing education in all areas of study. Recently, art education in Thailand has adapted and developed curriculums, relating to the 21st century skills. The process of adaptation and development is still based on the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551, Thai Qualification Framework for Higher Education B.E. 2558 with quality assurance. There are many rules to this stands. There is also a lack of knowledge within

art education and no integration of teaching and learning using the 21st century skills. At the end of this article, the author presents the process of developing art education teachers to use the 21st century skills. A guideline to develop curriculums and the process of teaching and learning is given with the aim of matching students and the users of graduates' needs. There is a need to be up to date with the 21st century skills as regards to changes with society, the economy, and politics.

Keywords : Art education, Teaching and learning for the 21st century.

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันวงวิชาการทางการศึกษาทุกแขนงในประเทศไทย กำลังถูกขับเคลื่อนให้ปรับตัวท่ามกลางกระแสรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังมีอิทธิพลและบทบาทต่อวงการศึกษาทั่วโลก ส่งผลให้ปัจจุบันเกิดเวทีอบรมสัมมนาเชิงวิชาการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 กันอย่างกว้างขวาง แรงกระแทกทางการศึกษาดังกล่าวได้ส่งผลต่อวงวิชาการทางศิลปศึกษาของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงขับให้วงวิชาการทางศิลปศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับอุดมศึกษาเริ่มมีการตื่นตัว มีการเคลื่อนไหวทั้งการจัดอบรมสัมมนาในรูปแบบการบรรยายในเชิงวิชาการ รูปแบบการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงาน (Workshop) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 หรือแม้กระทั่งการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรฯ ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 กันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากจะศึกษากระบวนการปรับตัว และกระบวนการพัฒนาของวงวิชาการศิลปศึกษาท่ามกลางกระแสการสอนดังที่กล่าวมา จึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันทั้งระบบจึงจะสามารถเข้าใจกระบวนการปรับตัว และกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในระดับอุดมศึกษาอย่างรอบด้านได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการปรับตัวของวงวิชาการศิลปศึกษา ท่ามกลางกระแสรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อแสดงบทบาทและอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มีต่อวงวิชาการศิลปศึกษาในประเทศไทย

ขอบเขตของเรื่อง

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการนำเสนอกระบวนการปรับตัวของวงวิชาการศิลปศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ท่ามกลางกระแสรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยเนื้อหาของบทความแสดงบทวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์สภาพระบบการศึกษาและสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยกรอบมาตรฐานทางการศึกษาที่มีระเบียบข้อบังคับมากมาย

ส่งผลครูผู้สอน ตลอดจนวงวิชาการศิลปศึกษาไม่สามารถพัฒนา และปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนทิศทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ดังนั้นในช่วงท้ายของบทความนี้ผู้เขียนจึงได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาครูศิลปศึกษาด้วยรูปแบบการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูศิลปศึกษาให้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในศตวรรษที่ 21ต่อไป

คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ

รูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีออนไลน์อันทันสมัย และมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนเชิงบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมวิชาการภาคปฏิบัติเชิงพื้นที่นอกห้องเรียนมากยิ่งขึ้น

สภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยในปัจจุบัน เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสอนเพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือตัวชี้วัด ซึ่งระบุชุดอยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้วางกรอบและกระบวนการสอนภายใต้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพ.ศ. 2551ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าวได้ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กับโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และใช้กับโรงเรียนทั่วไปในปี พ.ศ.2546 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ต่อมาในปีพ.ศ.2551 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการทบทวนและรวบรวมจุดดี จุดด้อยของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มาพัฒนาและปรับปรุงร่วมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ส่งผลให้หลักสูตรฯ พ.ศ.2551 มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เป็นต้น ทำให้มีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติในการเรียนการสอนในแต่ละระดับ และยังเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้นที่สำคัญทางการศึกษาอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 :คำนำ)

สำหรับวิชาการด้านศิลปศึกษา ภายใต้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551ที่บังคับใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ.2551 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ภายในหลักสูตรฯ ได้มีการกำหนดหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะขึ้น โดยมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน ครอบคลุม ทักษะศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ สำหรับในด้านศิลปะซึ่งกำหนดไว้คือทัศนศิลป์นั้นได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ มีความเข้าใจในวัสดุอุปกรณ์ และสามารถประยุกต์เทคนิค วิธีการของศิลปินมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจากจินตนาการ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ มรดกวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถวิพากษ์วิจารณ์คุณค่าของงานทัศนศิลป์ได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 :น. 1) โดยองค์ความรู้ที่กล่าวมาทางหลักสูตร

ได้กำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ 2 ด้านคือ มาตรฐาน ศ 1.1 มุ่งเน้นด้านทฤษฎีและปฏิบัติ รวมถึงมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ศิลปะในชีวิตประจำวัน และการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะ ส่วนมาตรฐาน ศ 1.2 มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจองค์ความรู้ในด้านความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์ศิลป์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและสากล ซึ่งทั้ง 2 มาตรฐานครอบคลุมระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาที่ 1-6 และระดับมัธยมศึกษาที่ 1-6

จากมาตรฐานการศึกษาภายใต้หลักสูตรแกนกลางในข้างต้น เมื่อผู้เขียนพิจารณากระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้หลักสูตรฯ ดังกล่าวในปัจจุบัน ผ่านประสบการณ์นิเทศนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาตลอด 9 ปีที่ผ่านมาพบว่า ผู้สอน (นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู) สามารถทำการสอนภายใต้ระบบหลักสูตรฯ ได้ดีในระดับหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ ผู้สอนยังไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ตามที่หลักสูตรฯ กำหนดได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเนื่องจากในกระบวนการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนหรือนักเรียนส่วนใหญ่ยังคงเป็นเพียงเด็กและเยาวชนเท่านั้น ดังนั้นสมารถในการนั่งฟังบรรยายทฤษฎีทางศิลปะจึงยังส่งผลทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการศึกษาด้านทฤษฎีไปพอสมควร ในขณะที่มาตรฐานการศึกษาในด้านทักษะปฏิบัตินั้น กลับพบว่าธรรมชาติของผู้เรียนมีความตั้งใจและสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า แต่เมื่อผู้เขียนพิจารณาภายใต้ความสนใจของผู้เรียนนั้นกลับพบว่า ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานตามโจทย์ที่ผู้สอนได้มอบหมาย แต่กลับไม่สามารถใช้จินตนาการเพื่อสร้างสรรค์ผลงานตามมาตรฐานการศึกษาที่ระบุไว้ได้แต่อย่างใด สาเหตุดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นเพราะครูผู้สอนซึ่งเป็นนักศึกษายังไม่มีประสบการณ์ในการถ่ายทอดที่ดี เช่น ผู้สอนเคยชินกับการจินตนาการได้แล้วลงมือสร้างสรรค์ผลงานทันที ดังนั้นเมื่อเข้าสู่กระบวนการสอนจึงไม่สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนนำจินตนาการที่คิดได้นั้นมาร่างแบบ (Sketch) ก่อนนำแบบร่างมาสร้างสรรค์ผลงานจริง อีกทั้งผู้สอนยังคุ้นชินกับการเป็นผู้รับในร่วมมหาวิทยาลัย เมื่อต้องเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ให้หรือผู้สอนจึงไม่สามารถถ่ายทอดวิธีการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาได้นอกจากนี้เมื่อผู้เขียนได้ทำการสังเกตกระบวนการวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพพบว่า ส่วนใหญ่ผู้เรียนมักจะไม่ได้มีทักษะที่พัฒนามากขึ้นกว่าเดิมเท่าใดนัก กล่าวคือ ก่อนเรียนมีทักษะอย่างไรหลังเรียนก็ยังมีทักษะอย่างนั้น อาจมีร่องรอยการพัฒนาขึ้นบ้างเพียงเล็กน้อย อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ของผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนก็ไม่ได้ตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์การเรียนรู้เท่าที่ควร

นอกจากข้อสังเกตในประเด็นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบมาตรฐานการศึกษาในปัจจุบันที่ผู้เขียนค้นพบข้างต้น ผู้เขียนพบว่าวงวิชาการศิลปศึกษาไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกจังหวัดนครราชสีมา การที่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามามีบทบาทในสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบีบบังคับให้ครูต้องออกห่างจากนักเรียนเพื่อไปทำรายงานประกันคุณภาพให้กับโรงเรียน หรือไปทำผลงานส่วนตัวเพื่อให้กลุ่มสาระมีศักยภาพ รวมไปถึงมุ่งปั้นเด็กนักเรียนบางกลุ่มเพื่อส่งผลงานศิลปะเข้าประกวดตามเวทีประกวดงานศิลปะต่างๆ ในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งนอกจากนี้เวทีประกวดดังกล่าวแล้วทางโรงเรียนยังมีการจัดเวทีประกวดขึ้นเองหลายระดับ รวมถึงมีการรวมตัวขับเคลื่อนการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการศิลปะ หรือพยายามผลักดันให้ตนเองไปสู่การเดินทางไปพัฒนาทักษะทางศิลปะในต่างประเทศ จากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับวงวิชาการศิลปศึกษาเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจนขึ้นจากการผลักดัน บังคับจากระบบประกันคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ

ซึ่งหากมองในแง่ดีก็อาจจะมองได้ว่ากระบวนการดังกล่าวมุ่งหวังให้สถานศึกษามีคุณภาพในด้านการศึกษารอบด้าน โดยเป็นการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และสถาบันการศึกษาทั้งระบบ แต่ภายใต้ข้อดีที่กล่าวมานั้นผู้เขียนกลับพบข้อเสียมากมายหลายประการ โดยพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพทางศิลปะเพียงบางกลุ่มเท่านั้นในประเด็นนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างผลสัมฤทธิ์ที่พบจากการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาทักษะทางศิลปะให้สูงขึ้นตามมาตรฐานการศึกษาแม้แต่น้อย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะความย่อนแอของหลักสูตรฯ และระบบประกันคุณภาพการศึกษา ที่ด้านหนึ่งต้องการพัฒนาผู้เรียนทั้งระบบ แต่อีกด้านหนึ่งก็มุ่งผลงานลักษณะรางวัลจากการประกวดมากจนเกินไป ส่งผลให้ครูต้องทิ้งนักเรียนกลุ่มใหญ่เพื่อไปพัฒนานักเรียนกลุ่มเล็กที่มีทักษะทางศิลปะสูงกว่า โดยครูกลับทุ่มเทเวลาในการฝึกฝนและผลักดันให้เด็กกลุ่มนี้ลงแข่งขันเพื่อชิงรางวัล เพื่อนำมาใช้เป็นผลงานในการประกันคุณภาพให้กับสถานศึกษา

2. นักศึกษาฝึกประสบการณ์รวมถึงครูผู้ช่วย ต้องมุ่งเน้นกิจกรรมการแข่งขันชิงรางวัลต่างๆ ให้กับสถานศึกษาเพื่อนำรางวัลเหล่านั้นมายกย่องเชิดชูศักยภาพของสถาบันศึกษามากจนเกินไป ส่งผลให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์และครูผู้ช่วยต้องทิ้งหน้าที่สอน เพื่อมาทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนหรือหน้าที่ที่นักกิจกรรมให้กับสถานศึกษา ซึ่งการทิ้งหน้าที่ตรงนี้เองส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการสอนที่แย่ง เด็กๆ เมื่อไม่มีครูมาให้ความรู้หรือความใส่ใจ ด้วยธรรมชาติของเด็กในวัยนี้จึงไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาศิลปะ เนื่องด้วยคุณครูยังไม่สนใจพวกเขาเท่าที่ควรนั่นเอง

3. มาตรฐานการศึกษาด้านศิลปะ และระบบประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างล้าสมัย หลวม กล่าวคือท่ามกลางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามเทคโนโลยีดิจิทัลที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนามากกว่า 10 ปี ดูจะล้าหลังและไม่ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วขององค์ความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน อีกทั้งระบบประกันคุณภาพที่ประเมินไม่ตรงจุด กลับบีบบังคับให้ครูผู้สอนต้องทิ้งหน้าที่สอนไปทำหน้าที่อื่น ส่งผลให้ไม่สามารถทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ผู้เรียน และควบคุมชั้นเรียนอย่างเต็มศักยภาพได้ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ที่ปรากฏอยู่บนกระดาน หากตรวจสอบย้อนกลับไปต้นทางแล้ว จะพบว่าผลการเรียนและผลงานต่างๆ ที่ออกมานั้น เป็นการสร้างข้อมูลที่สวยงามเพียงเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการตรวจประกันคุณภาพการศึกษาเพียงเท่านั้นซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อมูลวิชาการที่ปรากฏในวารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ระบุว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาควรถูกยกเลิก เพราะถึงแม้โรงเรียนหลายแห่งได้คะแนนประเมินระดับดีเยี่ยม แต่เด็กไทยกลับมีคะแนนวัดผลการศึกษาที่ต่ำลง เหตุเพราะครูไม่มีเวลาสอน เนื่องจากต้องแบ่งเวลาไปทำเอกสารประกันคุณภาพ ซึ่งก็เป็นรายงานเอกสารที่ไร้ความจริง เมื่อครูไม่มีเวลาสอนเด็กๆ จึงถูกปล่อยปละละเลย แล้วการศึกษาไทยจะมีคุณภาพได้อย่างไร (วิริยะ ฤาชัยพานิชย์. 2559: 7)

4. คุณค่าของวิชาการศิลปะที่สูงค่า แต่กลับไม่ได้รับความสำคัญในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าที่ควรดังที่ปรากฏเป็นจำนวนหน่วยกิต และชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ที่น้อยมาก จึงเป็นที่น่าเสียดายว่า วิชาการและองค์ความรู้ทางศิลปะที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของคนในด้านจินตนาการ สุนทรียภาพ จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญานั้น กลับได้รับ

การให้คุณค่าน้อยมากในระบบการศึกษาไทย ซึ่งในประเด็นนี้ไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงในยุคปัจจุบันเท่านั้นแต่กลับปรากฏว่าคุณค่าทางวิชาการศิลปะได้ถูกละเลยและด้อยค่ามาตั้งแต่อดีตแล้ว โดย อำนาง เียนสบาย ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า นับตั้งแต่มีการบรรจุวิชาศิลปะลงในหลักสูตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา พัฒนาการของวิชาการทางด้านศิลปะนั้น ตกอยู่ในสภาพต่ำต้อยด้อยความสำคัญ ถึงขนาดให้ใครมาสอนก็ได้ หรือเวลาใกล้สอบกลับมีการงดวิชาด้านศิลปะ แล้วเอาวิชาที่มีคะแนนสูงกว่ามาเรียนมาสอนแทน ซึ่งสภาพในโรงเรียนและสภาพหลักสูตรการเรียนการสอนเช่นนี้แทบไม่ต่างกับสภาพสังคมที่มองผู้ประกอบอาชีพศิลปะอยู่ในสภาพที่ต่ำต้อย ไม่สามารถส่งเสริมให้ร่ำรวย เป็นเพียงพวกศิลปินไส้แห้ง หรือเดินกินรำกินเท่านั้น (อำนาง เียนสบาย, 2545 :15) จากคำกล่าวของนักวิชาการดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าสถานะของวงวิชาการด้านศิลปะและศิลปศึกษาถูกมองข้ามมาโดยตลอด ซึ่งในปัจจุบันสถานะดังกล่าวก็ยังคงปรากฏชัดเจนในหลักสูตรฯ ว่าวิชาการทางด้านศิลปะถูกมองข้ามจากผู้มีอำนาจทางการศึกษา โดย วีรยุทธ เพชรประไพ ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ร.ร.เลิงสาง จ.นครราชสีมา ได้กล่าวเสริมในประเด็นนี้ว่า หากมองในแง่ความสำคัญของวิชาการศิลปศึกษาในปัจจุบัน จะเห็นว่าแม้บ้านเราจะมีการพัฒนาหรือปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายบริหารก็ยังคงไม่ให้ความสำคัญกับรายวิชาศิลปะมากนัก โดยมองศิลปะเป็นเพียงวิชาเสริม ซึ่งทัศนคติคุณค่าของวิชาการศิลปะในแวดวงการศึกษา ถือเป็นปัญหาต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง หรือแม้แต่ตัวผู้เรียนเองที่ยังไม่รู้ว่าหัวใจของการเรียนศิลปะคืออะไร เรียนไปแล้วนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างไร เมื่อผู้คนมองไม่เห็นคุณค่า ความสำคัญจึงมีน้อย วิชาการศิลปะจึงมักไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในวงการศึกษายุ่งที่ควร(วีรยุทธ เพชรประไพ, 2551 : 160-161) จากคำกล่าวของนักวิชาการด้านศิลปะทั้ง 2 ท่านแสดงให้เห็นสภาพวิชาการศิลปศึกษาในระบบการศึกษาไทยอย่างชัดเจนว่าวิชาศิลปะคงเป็นเพียงวิชาที่นำมาเติมที่ว่างในหลักสูตรให้เต็มเพียงเท่านั้น ไม่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากฝ่ายบริหารการศึกษาเท่าที่ควร อีกทั้งประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ทางศิลปะอย่างมาก จึงมองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของวิชาการศิลปะว่าจะนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมได้อย่างไร

ภายใต้ข้อเสีย 4 ประการซึ่งผู้เขียนได้เสนอมานี้ เป็นเพียงข้อเสนอแนะในประเด็นปัญหาส่วนหนึ่งที่ปรากฏชัดเจนในระบบการศึกษาด้านศิลปศึกษาของไทย ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังสะท้อนถึงสภาพการศึกษาไทยอย่างชัดเจนทั้งระบบอีกด้วย ดังนั้นสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงไม่สามารถผลิตผู้เรียนให้มีศักยภาพตรงต่อมาตรฐานการศึกษาปี พ.ศ.2551 อย่างเต็มศักยภาพมากมายได้ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายนี้ได้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวต่อไป

สภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

สำหรับวิชาการศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยในปัจจุบัน กระบวนการเรียนการสอนถูกกำกับภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติหรือที่นิยมเรียกกันเป็นตัวย่อว่า มคอ. (Thai Qualifications Framework for Higher Education :TQF) โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒินี้ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ฉบับแรกในปี พ.ศ. 2552 ฉบับที่สองในปี พ.ศ.2554 จนถึงปัจจุบันที่เป็นฉบับที่ 3 ปี พ.ศ.2558 โดยการเรียนการสอนภายใต้มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แต่ละ

มหาวิทยาลัยสามารถเพิ่มเติมรายละเอียดของการบริหารและการจัดการเรียนการสอน หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ได้อย่างอิสระกว่าในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งแต่ละมหาวิทยาลัยยังได้รับอิสระในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของตนได้ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในประเทศไทยจึงมีความเข้มข้นและมีความหลากหลายเชิงวิชาการที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยส่วนใหญ่สิ่งที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันคือกระบวนการเรียนการสอนวิชาการศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะมุ่งเน้นการพัฒนา นักศึกษาให้มีความพร้อมสำหรับประกอบวิชาชีพครูต่อไปในอนาคต

ในกระบวนการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ครูศิลปศึกษาภายใต้กรอบ มคอ. ในปัจจุบัน หลักสูตรศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไทยนิยมร่างหลักสูตรฯ ให้รายวิชาเอกมีจำนวนหน่วยกิตอยู่ที่ 3 หน่วยกิต การระบุให้รายวิชาเอกมี 3 หน่วยกิต เป็นเพราะธรรมชาติการเรียนรู้ในรายวิชาศิลปะจำเป็นต้องเรียน ทฤษฎีควบคู่ไปกับการฝึกทักษะการปฏิบัติ และหากเป็นรายวิชาปฏิบัติการทางศิลปะโดยตรงแล้วก็จำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนมาก ดังนั้นจำนวนหน่วยกิตจึงนิยมระบุไว้ที่ 3 หน่วยกิต เพื่อความเหมาะสมขององค์ความรู้ของ รายวิชา นอกจากนี้รายวิชาต่างๆ ของวิชาเอกภายในหลักสูตรฯ จะจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มวิชาด้านทฤษฎี และกลุ่มวิชาด้านปฏิบัติ โดยจำนวนรายวิชาในทั้ง 2 กลุ่ม ทางหลักสูตรฯ จะเฉลี่ยรายวิชาให้เท่ากัน หรืออาจ เน้นหนักไปทางกลุ่มด้านปฏิบัติมากกว่าเล็กน้อย ส่วนหนึ่งเนื่องจากวิชาปฏิบัติการทางศิลปะมีความหลากหลายทั้ง จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปะสื่อผสม และศิลปะรูปแบบประยุกต์ศิลป์ เป็นต้น การจำแนกรายวิชา ออกเป็น 2 กลุ่มดังกล่าว เพื่อให้ให้นักศึกษามีองค์ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ภายใน หลักสูตรศิลปศึกษาส่วนใหญ่ยังมีกลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไปที่มุ่งให้ผู้เรียนความรู้รอบด้าน และมีกลุ่มวิชาชีพครูที่ กำกับองค์ความรู้ทางการสอนและการประเมินผล ซึ่งหากมองในภาพรวมของหลักสูตรศิลปศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาในแต่ละแห่ง จะมีโครงสร้างหลักสูตรที่คล้ายคลึงกันคือ โครงสร้างหลักสูตรฯ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ใหญ่ คือ กลุ่มวิชาเอก กลุ่มวิชาชีพครู และกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป

สำหรับสภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับแนวคิดและ อิทธิพลจากกระบวนการเรียนการสอนของ อารี สุทธิพันธุ์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ) ผู้ขับเคลื่อนการเปิดสอนระดับปริญญาตรี การศึกษาด้านจิตสาขาศิลปศึกษา ในปี พ.ศ.2511 โดยหลักสูตรฯ ดังกล่าวถือเป็นก้าวแรกที่ครูผู้สอนศิลปะใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จะได้รับปริญญาตรีทั้งหมด ดังนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ซึ่งภายหลังคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงนับเป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกที่ผลิตครูศิลปศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษาขั้น พื้นฐานของประเทศไทย (พิบูลย์ มังกร. 2560 : 28) นอกจากนี้ อารี สุทธิพันธุ์ ยังเป็นผู้บุกเบิกกระบวนการเรียนการ สอนศิลปศึกษาในรูปแบบพิพัฒนาการ (Progressive Education) ในประเทศไทย โดยกระบวนการเรียนการสอน ดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจาก จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (ค.ศ.1859-1952) ที่มีแนวทางการศึกษาแบบเสรีนิยม ต่อต้านวิธีการศึกษาแบบท่องจำ ให้ความสำคัญกับสติปัญญา และมุ่งเน้นความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ โดย อารี สุทธิพันธุ์ นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้โดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นเสรีภาพทาง ความคิด ส่งเสริมศักยภาพที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน และเน้นการลงมือทำเพื่อให้เกิดประสบการณ์ โดย

กระบวนการสอนรูปแบบนี้ผู้สอนต้องเป็นผู้แสวงหาวิธีสอนใหม่อยู่เสมอ และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่กระบวนการมากกว่าผลงานสำเร็จ (พิบูลย์ มังกร. 2560 : 33-35 ; มาลี จิรวรรณานนท์. 2561 : 1480)

กว่า 5 ทศวรรษในกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับปริญญาตรี อารี สุทธิพันธุ์ ถือเป็นครูผู้ให้ทั้งแนวคิด กระบวนการสอน องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการศิลปศึกษาให้แก่ลูกศิษย์มากมาย โดยกลุ่มลูกศิษย์ดังกล่าวได้แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพหลากหลายสาขา ทั้งวิชาชีพครู อาจารย์ นักวิชาการ นักออกแบบ ศิลปิน อิสระ นักธุรกิจ ฯลฯ กลุ่มลูกศิษย์เหล่านี้ได้มีส่วนขับเคลื่อนให้วงวิชาการศิลปศึกษาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบันแต่อย่างไรก็ตามภายหลังกระบวนการเรียนการสอนรูปแบบที่พัฒนาการตามแนวทางของ อารี สุทธิพันธุ์ ถูกนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนลดน้อยลง เนื่องจากระบบการศึกษามีการปรับรูปแบบกระบวนการสอนให้เข้ากับกระแสดemand การครูศิลปศึกษาที่สอนเก่งถ่ายทอดเก่งมากกว่าเก่งทักษะปฏิบัติ ดังนั้นในระลอกกลุ่มวิชาศิลปศึกษาจึงได้ให้ความสำคัญกับทักษะการสอนก่อนการแสวงหาความรู้จากทักษะทางศิลปะ กระบวนการสอนที่ลดความเข้มข้นทางด้านการปฏิบัติลงอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้ทางศิลปะไม่จำเป็นต้องเกิดจากประสบการณ์ปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ดังนั้นภาพการศึกษาวชิการศิลปศึกษาในปัจจุบันจึงเป็นไปในลักษณะมุ่งเน้นให้นักศึกษามีทักษะการสอนมากกว่าทักษะปฏิบัติ โดยมหาวิทยาลัยบางแห่งมุ่งเน้นไปที่ทักษะการสอนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นวิชาการศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันในภาพรวมจึงเป็นไปในลักษณะเน้นทักษะการสอนมากกว่าทักษะปฏิบัติอย่างชัดเจน ซึ่งกระบวนการสอนในรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูศิลปศึกษาที่มีความสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการศิลปะแก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งผู้สอนอาจไม่มีความจำเป็นต้องมีทักษะทางปฏิบัติที่เชี่ยวชาญมากเท่าใดนัก เพราะผู้สอนเป็นครูไม่ใช่ศิลปิน

“ผมเป็นครู ไม่ใช่ศิลปิน” เป็นวาทกรรมสำคัญของอารี สุทธิพันธุ์ ซึ่งวิรุณ ตั้งเจริญ ได้กล่าวถึงความหมายของคำดังกล่าวไว้ว่าอย่างน่าสนใจว่า “ผมเป็นครู ไม่ใช่ศิลปิน” เป็นคำที่ท่านอาจารย์กล่าวอยู่เสมอ โดยท่านอุทิศตนเป็นครูผู้สอนวิชาการศิลปะ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของครูอารีจึงเป็นการค้นหากระบวนการ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นหลังหรือลูกศิษย์สร้างงานศิลปะด้วยตัวของเขาเอง (อารี สุทธิพันธุ์. 2556 : 3) ซึ่งการค้นหากระบวนการของอารี สุทธิพันธุ์ในความหมายดังกล่าว นั้น เป็นไปในลักษณะฝึกสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างสม่ำเสมอและฝึกทักษะปฏิบัติที่เข้มข้น เมื่อค้นพบกระบวนการหรือเทคนิคใหม่จากการฝึกฝน หรือแม้กระทั่งจากการค้นคว้าเชิงวิชาการ อารี สุทธิพันธุ์จะนำมาถ่ายทอดในกระบวนการเรียนการสอนภายในห้องเรียนในทันที ต่อมาภายหลังวาทกรรมดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้สื่อความหมายบิดเบือนไปมากพอสมควร กล่าวคือ คำว่าครูไม่ใช่ศิลปิน กลายเป็นนิยามที่นักวิชาการศิลปศึกษาในยุคหลังนำมาใช้ตีความให้สอดคล้องกลับหลักสูตรศิลปศึกษาที่ตนเขียนขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นผลิตครูศิลปะที่มีทักษะการสอนหรือการถ่ายทอดที่ดีเยี่ยม ดังนั้นครูจึงถูกตีความหมายว่าต้องมีทักษะถ่ายทอดเก่ง จนภายหลังหลักสูตรการสอนศิลปศึกษาจึงให้ความสำคัญกับทักษะการสอนมากกว่าทักษะปฏิบัติ เห็นได้จากจำนวนหน่วยกิตทางวิชาชีพครู จำนวนกิตติวิชาการทางด้านการสอนและวิชาการทางด้านทฤษฎี มีจำนวนมากกว่าหน่วยกิตทางด้านวิชาชีพปฏิบัติ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมักได้ยินคำว่า “ครูศิลปะไม่จำเป็นต้องเก่งทักษะปฏิบัติ เพราะเป็นครูศิลปะไม่ได้เป็นศิลปิน” จากครู อาจารย์ ตลอดจนนักเรียนนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาทั่วประเทศ วาทกรรมดังกล่าวจึงได้เป็นข้อถกเถียงกันในวงวิชาการศิลปศึกษาและวงวิชาการ

ศิลปะเชิงทัศนศิลป์ที่มีความใกล้เคียงทางศาสตร์และองค์ความรู้แต่วิชาการศิลปะเชิงทัศนศิลป์นั้นมิได้เรียนองค์ความรู้ทางการสอนแต่อย่างใด กระบวนการถกเถียงดังกล่าวเป็นไปในลักษณะเชิงคำถามว่าตกลงผู้สอนศิลปะควรมีความรู้ทางการสอนมากกว่าทักษะปฏิบัติหรือ ถ้าอย่างนั้นครูจะเอาความรู้ทางศิลปะที่ลุ่มลึกด้านไหนไปสอน เพราะครูศิลปะยังไม่มีคามเชี่ยวชาญในทักษะปฏิบัติที่ดีเลย แล้วจะสอนผู้เรียนให้มีความรู้มีทักษะทางปฏิบัติที่ดีได้อย่างไร

สำหรับประเด็นคำถามถึงปัญหาของกระบวนการผลิตครูศิลปศึกษาในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้นจักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เสนอข้อคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าในกระบวนการผลิตครูศิลปศึกษา ซึ่งมีพื้นฐานองค์ความรู้ทางวิชาสามัญ วิชาชีพ และวิชาพื้นฐาน จึงเป็นปัญหาว่ากระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูศิลปศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ควรมุ่งเน้นไปในทางไหน ซึ่งหากเน้นไปที่วิชาสามัญและวิชาชีพเฉพาะมาก ก็จะได้ครูที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาเฉพาะสาขาศิลปะมาก แต่อาจจะขาดทักษะการถ่ายทอดความรู้ความสามารถดังกล่าว แต่หากเน้นไปที่วิชาการศึกษามากก็จะมีผลให้ความรู้ความสามารถในวิชาชีพศิลปะเฉพาะสาขาน้อยลง ก็จะมีผลต่อความสามารถในการสอนเช่นกัน ดังนั้นลูกผสมระหว่างสายการศึกษาและวิชาชีพเฉพาะด้านอย่างศิลปศึกษาต้องมีการจัดสัดส่วนระหว่างวิชาการและปฏิบัติการให้ดี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกระทั่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการผลิตครูศิลปศึกษาที่มีคุณภาพออกสู่สังคม ซึ่งในประเด็นนี้ก็จำเป็นต้องสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและทิศทางของการพัฒนาสังคมไปพร้อมๆ กัน (จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. 2545 : 94-95) นอกจากนี้ พิบูลย์ มังกร อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ยังได้เสนอข้อคิดเห็นในประเด็นข้างต้นไว้อย่างน่าสนใจเช่นกันว่า ในกระบวนการผลิตครู ทักษะปฏิบัติและทักษะทางทฤษฎีควรพัฒนาควบคู่กันไป เนื่องจากหากพัฒนาทักษะปฏิบัติมากเกินไป ผู้เรียนจะเก่งสร้างสรรค์และอาจมีฝีมือทัดเทียมกับครูหรือเหนือกว่าครูแต่กระบวนการนี้จะเป็นการสอนให้ผู้เรียนเลียนแบบหรือลอกแบบครูส่งผลให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานได้แต่ถ่ายทอดไม่เป็น ไม่มีวิธีสอน จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครูได้ แต่หากมุ่งเน้นทฤษฎีมากเกินไปผู้เรียนก็จะอ่อนด้อยทักษะปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนเมื่อไปเป็นครู จะไม่สามารถสาธิตหรืออธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานให้นักเรียนเข้าใจได้ ดังนั้นกระบวนการทั้งสองจึงควรพัฒนาควบคู่กันไปอาจารย์หรือครูผู้สอนศิลปศึกษาควรเป็นเพียงผู้แนะแนวหรือโค้ช ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นไปตามแนวทางตนเองถนัด นอกจากนี้ยังควรเสริมเรื่องทักษะทางความคิดเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งทักษะทางความคิดจะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดเชื่อมโยง คิดพลิกแพลง คิดสร้างสรรค์ (พิบูลย์ มังกร. 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำถามของนักวิชาการทางศิลปศึกษาข้างต้น ทำให้เห็นว่าจำเป็นที่ครูศิลปศึกษาต้องเก่งทั้งทักษะการสอนและทักษะปฏิบัติควบคู่กันไป จึงจะสามารถเป็นครูศิลปศึกษาที่มีศักยภาพได้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพการปรับตัวของวิชาการศิลปศึกษาอย่างชัดเจนว่า วิชาการศิลปศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาไทยที่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา การจะมีนักวิชาการเช่น อารี สุทธิพันธุ์ มาขับเคลื่อนกระบวนการคิดรูปแบบใหม่ๆ ให้กับการสอนศิลปศึกษาเหมือนในอดีตนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสภาพปัจจุบันกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตรศิลปศึกษาทั่วประเทศล้วนถูกกำกับมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการคิดใหม่ทำใหม่ที่นอกเหนือจากกรอบคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) นั้นจึงเป็นเรื่องยาก ประกอบกับวิชาการสายวิชาชีพครูทุกแขนงล้วนถูกกำกับโดยคุรุสภาอีกทอดหนึ่ง ส่งผลให้ความหลากหลายทางวิชาการในระดับอุดมศึกษาที่เคยเป็นมาในอดีตจึงลดน้อยถอยลง แม้กระบวนการเขียนหลักสูตรจะมีช่องทางให้สามารถเขียนหลักสูตรที่แสดงอิสระทางวิชาการได้ แต่ก็ต้องเป็นไปภายใต้กรอบของ มคอ. คุรุสภา และระบบประกันคุณภาพการศึกษาจึงเห็นได้ว่าทางฝ่ายบริหารทางการศึกษาในประเทศไทยวางระบบและกลไกการศึกษาเป็นไปตามกรอบที่ตนเองตั้งขึ้น และเชื่อมั่นว่าระบบมาตรฐานการศึกษาและประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยให้คุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยดีขึ้นตามลำดับ

ขณะที่ฝ่ายบริหารทางการศึกษามีความเชื่อมั่นว่าระบบมาตรฐานการศึกษาและระบบประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น กลับปรากฏสภาพความเป็นจริงของวงวิชาการอุดมศึกษาที่ปรากฏปัญหาต่างๆ สู่สายตาประชาชนคนไทยมากมาย เช่น ภาพสถาบันการศึกษาต่างๆ ใช้เวลาเตรียมเอกสาร เตรียมรับการประเมิน และรับการประเมินอยู่ตลอดทั้งปี รวมถึงตัวบ่งชี้ในกระประเมินก็เปลี่ยนไปทุกรอบการประเมิน ส่งผลให้การประเมินคุณภาพกลายเป็นภาระและไม่เป็นตัวช่วยในการยกระดับคุณภาพการศึกษาเท่าใดนัก (สมาน อัสวภูมิ. 2557 : 9) นอกจากนี้ปัญหามันติดตงงานที่เห็นได้จากตัวเลขบัณฑิตจบใหม่ว่างงานสูงขึ้นโดยปรากฏข้อมูลว่าในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีบัณฑิตตงงานจำนวนสูงถึง 3.7 แสนคน และในเดือนมีนาคม ปีพ.ศ.2563 จะมีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำนวนทั้งกัว่า 3 แสนคน เมื่อรวมตัวเลขบัณฑิตตงงานกับบัณฑิตที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในเดือนมีนาคม ปีพ.ศ.2563 จะมีบัณฑิตว่างงานทั้งลั้นกัว่า 5 แสนคน (ฐานเศรษฐกิจ. ออนไลน์. 2563) ประกอบกับข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุด เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2562 ระบุว่า ผู้ว่างงานที่สำเร็จการศึกษามีจำนวนทั้งลั้น 1.48 แสนคน คิดเป็นอัตราว่างงานร้อยละ 1.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2562 : 5) จากตัวเลขดังกล่าวแม้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติจะมีตัวเลขน้อยกว่าข้อมูลจากสื่อฐานเศรษฐกิจ แต่ก็เป็นที่ชัดเจนว่าตัวเลขบัณฑิตว่างงานหรือตงงานมีจำนวนที่สูง ประกอบกับการที่รัฐบาลดำเนินโครงการยุวชนสร้างชาติ ใช้งบประมาณกว่า 8.6 พันล้านบาทเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการว่างงานของบัณฑิต โดยโครงการนี้จะมีโครงการแยกย่อยอีก 3 โครงการ (BBCไทย. ออนไลน์. 2563) ซึ่งการเกิดขึ้นของโครงการดังกล่าวได้ตอกย้ำปัญหามันติดตงงานให้เห็นชัดว่าเป็นปัญหาที่วิกฤตและเร่งด่วนเพียงไร

ปัญหามันติดตงงานในช่วงต้นสอศคล้องกับข้อมูลคุณภาพของบัณฑิตไทยที่ปรากฏข้อมูลว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่สูงมากแต่กลับมีคุณภาพการศึกษากัที่ตกต่ำเมื่อดูจากคุณภาพของบัณฑิตไทย ซึ่งปัญหาของคุณภาพบัณฑิตนี้เกิดจากมหาวิทยาลัยมุ่งผลประโยชน์เชิงธุรกิจมากเกินไป การเปิดหลักสูตรไม่สอศคล้องกับความต้องการของตลาด หลักสูตรเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติทำให้เด็กขาดทักษะฝีมือสำหรับนำไปประกอบอาชีพ และอาจารย์มหาวิทยาลัยไม่มีคุณภาพ (จตุพล ยงศร. 2560 : 2) ส่งผลให้คุณภาพการสอนของอาจารย์ต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านการสอนและภาษาอังกฤษ ต้องสร้างความตระหนักเรื่องคุณภาพการศึกษาให้กับอาจารย์ รวมทั้งปรับปรุงตัวชี้วัดให้ชัดเจน และลดการตรวจสอบเอกสารให้น้อยลง (ภาวนา กิตติวิมลชัย. 2561 : 121) ปัญหาต่างๆ ในเหล่านี้นเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

(สมศ.) จากสภาพการณ์เช่นนี้คงไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่าระบบระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ทางฝ่ายบริหารนำมาใช้นั้น จะสร้างประชากรคุณภาพที่จะนำพาประเทศชาติให้อยู่รอดและก้าวหน้าท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้อย่างไร

การพัฒนาครูศิลปศึกษาด้วยรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

สถานะที่น่าเป็นห่วงจากคุณภาพการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้ปัจจุบันนักวิชาการทางการศึกษามีแนวคิดที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 หรือที่นิยมเรียกว่า “ทักษะแห่งอนาคตใหม่” (21st Century Skills) ที่แพร่หลายในโลกตะวันตกมาใช้พัฒนากระบวนการศึกษาไทย โดยทักษะดังกล่าวมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีออนไลน์อันทันสมัย และมุ่งให้ระบบการศึกษาออกจากพื้นที่ห้องเรียนมาสู่ภายนอกห้องเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมวิชาการภาคปฏิบัติเชิงพื้นที่มากยิ่งขึ้น จากกระแสแนวคิดทางการศึกษาดังกล่าวส่งผลให้วงวิชาการทางการศึกษาของประเทศไทยมีการตื่นตัวในแนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการจัดอบรมสัมมนาแนวคิดดังกล่าวให้กับบุคลากรทางการศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสนับสนุนให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นของสถาบันการศึกษาของภาครัฐหรือเอกชน โดยให้มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในระบบการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

นอกจากกระแสการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว การที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้วิชาการทางการศึกษาระหว่างประเทศมีการเคลื่อนไหวแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างรวดเร็วพรมแดน โดยปัจจุบันหลักสูตรวิชาการศึกษาต่างๆ ของประเทศไทย มักจะมีรายวิชาเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะรายวิชาศิลปะและศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นที่นิยมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในอาเซียนอย่างแพร่หลาย ส่วนหนึ่งเพราะธรรมชาติของศิลปะมักจะมีการลื่นไหลทางศิลปวัฒนธรรมอยู่แล้ว ซึ่งกระบวนการแลกเปลี่ยนดังกล่าวนิยมทำในรูปแบบของนิทรรศการแสดงศิลปะและศิลปวัฒนธรรมอาเซียน หรือศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ ซึ่งการที่วงการการศึกษาในประเทศไทยให้ความสำคัญในวิชาการอาเซียน และยังส่งเสริมกระแสทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้วิชาการทางศิลปศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อให้พร้อมสำหรับรองรับกระบวนการแลกเปลี่ยนทางแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบผลงานศิลปะกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงในระดับสากลเป็นวงกว้าง ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศไร้สายในปัจจุบัน

จากกระแสการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และบริบทการศึกษาไทยหลังการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อผู้เขียนพิจารณาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในประเด็นหลักการและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของวิชาการศิลปศึกษาพบว่าหลักการและจุดมุ่งหมายที่ใช้อยู่ถึงปัจจุบัน ยังมีความทันสมัย โดยในด้านจุดมุ่งหมายมีการระบุชัดเจนว่าการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้หลักสูตรฯ ยังส่งเสริมให้มีความยืดหยุ่นในด้านสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และเวลา อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร แก้ปัญหา มีความสามารถใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต สำหรับในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ทางหลักสูตรฯ ได้มีการระบุความสำคัญอย่างชัดเจน 5 ประการ คือ 1. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร 2.

มีความสามารถในการคิด 3. มีความสามารถในการแก้ปัญหา 4. มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

จากจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในช่วงต้น แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฯ มีความทันสมัยสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่พอสมควร ซึ่งความสอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิชาการศิลปศึกษาภายใต้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนั้น มีการรอบแนวคิดครอบคลุมและทันสมัยต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 แต่ภายใต้ความทันสมัยของหลักสูตรฯ เมื่อผู้เขียนพิจารณาผลผลิต(นักเรียน)ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาพบว่า ระบบการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยนั้น ขาดความยืดหยุ่นในรูปแบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากตัวผู้สอนยังติดกับกระบวนกรสอนศิลปะในห้องเรียน เนื่องจากถูกปลูกฝังมาด้วยระบบการสอนดังกล่าว นอกจากนี้ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในการค้นคว้าองค์ความรู้ทางศิลปะในสื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบูรณาการข้ามศาสตร์ ส่งผลให้รูปแบบการเรียนการสอนรวมถึงผลงานศิลปะที่นำเสนอสู่สาธารณชนในปัจจุบัน ยังคงเป็นผลงานรูปแบบเดิมๆ เป็นกระบวนการผลิตซ้ำกว่า 5 ทศวรรษมาแล้ว นอกจากนี้ระบบการศึกษาของประเทศไทยยังยึดติดกับคะแนนประเมินผู้สอน คะแนนประเมินคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ครูต้องทำงานประเมินตนเองและทำงานประเมินให้สถาบันการศึกษามากกว่าการสอน

สภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นโจทย์สำคัญที่ผู้สอนระดับอุดมศึกษา ต้องทำการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา ให้มีความทันสมัยต่อรูปแบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยในประเด็นนี้ผู้เขียนในฐานะที่เป็นผู้สอนวิชาการศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงขอเสนอแนะกระบวนการพัฒนาครูศิลปศึกษาด้วยรูปแบบการสอนในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสอน จากกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ รูปแบบทัศนศิลป์เชิงบูรณาการ เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนของตนได้
2. ครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาทักษะความสามารถเชิงสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่ผลงานมีลักษณะเฉพาะตน ผ่านการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน
3. ครูผู้สอนต้องสามารถเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างหลากหลาย สำหรับพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์เชิงบูรณาการ และต่อยอดไปประยุกต์ใช้ในการสอนของตนได้

กระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนในช่วงต้น เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูผู้สอนศิลปศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงมุ่งพัฒนานักศึกษาศาสาศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการศิลปะที่รอบด้านกล่าวคือ มีความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าข้อมูลทางศิลปะ มีความสามารถนำข้อมูลนั้นมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้อย่างเชี่ยวชาญ มีความสามารถบูรณาการศาสตร์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการสอนและการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีลักษณะเฉพาะและน่าสนใจได้ โดยกระบวนการสอนแบบบูรณาการนี้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเอง และมุ่งเน้น

การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ทิตินา แชมมณี. 2552:54) โดยรูปแบบการสอนทั้ง 3 ขั้นตอนที่ผู้เขียนนำเสนอรวมถึงทฤษฎีการสอนรูปร่างเรื่องเป็นกระบวนการสอนรูปแบบทักษะแห่งอนาคตใหม่ ที่จะช่วยให้บัณฑิตสาขาศิลปศึกษามุ่งองค์ความรู้ทางวิชาการศิลปะอย่างรอบด้าน ทั้งทางด้านทฤษฎี ด้านทักษะปฏิบัติ และด้านการสอนศิลปะ รวมไปถึงมีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อแสวงหาแนวคิดและเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบใหม่ๆ ตลอดจนมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการแสวงหาข้อมูล และนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสอนของผู้เรียนต่อไปในอนาคตได้ นอกจากนี้กระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนข้างต้น ยังเป็นการสนับสนุนหลักการและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของวิชาการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่มุ่งเน้นกระบวนการสอนที่ทันสมัยตามรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

สรุป

วิชาการศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาในประเทศไทยทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาที่กล่าวมาในข้างต้น แสดงให้เห็นว่าศิลปศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาไทยเต็มไปด้วยกรอบมาตรฐานการศึกษา ทั้งมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพ.ศ. 2551 มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2558 และระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยกรอบมาตรฐานดังกล่าวบังคับให้ทางสาขาวิชาศิลปศึกษา ในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด การที่มีระบบและกลไกของมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวมาครอบและตีกรอบไว้นั้น ส่งผลให้ความหลากหลายทางวิชาการศิลปศึกษาลดน้อยถอยลงไป นอกจากนี้คุณภาพของบัณฑิตที่จบออกไปบรรจุเป็นครูศิลปศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็เต็มไปด้วยปริมาณมากกว่าคุณภาพ ซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับตัวเลขของคุณภาพการศึกษาเลยแม้แต่น้อย แต่อย่างไรก็ตามภายใต้มาตรฐานการศึกษาของไทยที่มีกรอบเข้มงวด กลับระบุแนวทางและข้อสนับสนุนให้ใช้ระบบการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการมุ่งเน้นดังกล่าวได้สอดคล้องกับทักษะการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเช่นกัน แต่ความเป็นศูนย์กลางของผู้เรียนในแนวคิดนี้นั้น ผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ในเชิงบูรณาการกล่าวคือ สามารถบูรณาการศาสตร์และองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อใช้ในการสื่อสาร แก้ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ อีกทั้งผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้าองค์ความรู้ทางศิลปะ และยังสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางเทคโนโลยีไปใช้ดำเนินชีวิตประจำวันได้ดังนั้นผู้เขียนจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า กระบวนการพัฒนาครูศิลปศึกษาด้วยรูปแบบการสอนในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ข้อที่ผู้เขียนเสนอไว้ในข้างต้น จะช่วยยกระดับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความรู้ แนวคิดและวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ยกระดับวิชาการศึกษาในสถาบันการศึกษา ทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย ตรงต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้บัณฑิต และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่บริบทของโลกถูกขับเคลื่อนและหมุนไปด้วยเทคโนโลยีไร้สายอันทันสมัยและไร้พรมแดน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จตุพล ยงศร. (มกราคม-มิถุนายน 2560). “การสู่แปล่าทางการศึกษาส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตของอุดมศึกษาไทย”. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 18(1): 2.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2545). “ศิลปศึกษาระบบการเรียนการสอนที่ต้องพัฒนา”. พงษ์ ตรีเศรษฐิติ, บรรณาธิการ. **ศิลปะ: ศิลปศึกษา**. 94-95. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2563). **บัณฑิตตกงานปัญหาเร่งด่วนในตลาดแรงงานไทย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thansettakij.com/content/columnist/415736> [25 มกราคม 2563].
- ทศนา แวมมณี. (2552). **รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิบูลย์ มังกร. (2560). **การศึกษาแนวคิดทางทัศนศิลป์ที่ส่งผลต่อกระบวนการสอนทัศนศิลป์ศึกษา: กรณีศึกษา อารี สุทธิพันธุ์**. ปรินญาณพนธ์ สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. อาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. สัมภาษณ์. 25 มกราคม 2563.
- ภาวนา กิตติวิลชัย. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561). “การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารหลักสูตรตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพกรณีศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น”. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 13(2): 121.
- มาลี จิรวฒนานนท์. (2561). **สะท้อนคิดทัศนศิลป์ศึกษาสู่การย้อนคิดการศึกษาไทยเพื่อเสริมสร้างการพัฒนามนุษย์**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Openworlds.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (กุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2559). “เปิดมุมมองปัญหาการศึกษาไทยสู่แนวทางการศึกษาที่มีคุณภาพ”. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 3(2): 7.
- วิรัช เพชรประไพ. (2551). “วิชาศิลปะในมุมมองของครูศิลปะ”. วิรุณ ตั้งเจริญ, บรรณาธิการ. **ครูศิลปศึกษา**. 160-161. กรุงเทพฯ: บริษัท กริดส์ ดีไซน์ แอนด์คอมมูนิเคชั่น จำกัด.
- สมาน อัสวภูมิ. (มิถุนายน-กันยายน 2557). “คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา ประเด็นและปัญหาที่ต้องแก้ไข”. วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิต. 14(3): 9.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). **สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนธันวาคม พ.ศ.2562**.

[ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://www.nso.go.th> [25 มกราคม 2563].

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551).

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อารี สุทธิพันธุ์. (2556). **เพราะผมทำอย่างนี้หรือเขาจึงให้เป็นศิลปินแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : พรินต์โปร.

อำนาจ เย็นสบาย. (2545). “แนวความคิด และการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา”. พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ, บรรณาธิการ. **ศิลปะ: ศิลปศึกษา.** 15. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.

BBC ไทย. (2563). **คนว่างงาน โครงการยุวชนสร้างชาติ 8.6 พันล้านจะแก้ปัญหาบัณฑิตตกงานได้หรือไม่.**

[ออนไลน์].แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-50420137> [25 มกราคม 2563].